

הצבי ודדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • פרשת שופטים תשפ"ב

גליון מס' 76 • שנה ב'

דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ וגו'. צ"ב כפל תיבת צדק. גם מה ענין זה להבטחת למען תחיה וירשת, ודברי רש"י מספרי ידועים. ויש לומר ע"ד רמז, עפ"י מה שפירש הק' מהר"ש מאסטרפליא דאיתא במדרש [מ"ד קרח פ"ח כ"א ובתנחומא שם ובפרקי דר"א פמ"ח], ה' אותיות שכפלו בתורה מנצפ"ך כולם בסוד הגאולה, כ"ך בו נגאל אברהם אבינו מאור כשדים שנאמר ל"ך ל"ך מארצך, מ"ם בו נגאל יצחק אבינו מיד פלישתים שנאמר לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד, נ"ן בו נגאל יעקב אבינו שנאמר הצילני נא, פ"ף בו נגאלו אבותינו ממצרים שנאמר פקד פקדתי אתכם, צ"ץ בו עתיד הקב"ה לגאול את ישראל ולומר להם צמח צמחתי לכם, שנא' הנה איש צמח שמו ומתחתיו יצמח ובנה את היכל ד' ע"כ, ופירש דזה כונת הכתוב [ישעיה כד טו] מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק, דאותיות מכנ"ף כבר שמענו שנעשו בהם גאולה, ועתה צבי לצדיק, חפצי ורצוני לאות צ' שיהיה בה הגאולה העתידה, (צבי היינו רצון בל ארמי) ע"כ. וז"ש צד"ק צד"ק תרדוף היינו נרדפה להשיג אותיות צ"צ ואז נזכה לגאולה והיינו למען תחיה וירשת את הארץ בגאולה השלימה בב".

צדק צדק תרדוף. צ"ב כפל תיבת צדק, וי"ל הכוונה דיש כמה גווני צדק והכל לפי הזמן והמקום, וכמו שפי' האלשיך במגילת אסתר מ"ש ויאמר המלך לחכמים יודעי העתים [אסתר א יג] שיודעים לדון לפי העת והזמן. ובספר דברי שאול פ' ויחי [מהדו"ת] עה"פ יששכר חמור גרם פ' הכתוב [דה"א יב לג] ומבני יששכר יודעי בינה לעתים, היינו שהיו דנים לפי העת, למגדר מילתא, והיו שוברים הלכה לפעמים, וז"ש חז"ל [סנהדרין יז.] דהדיינים היו צריכים לדעת לטהר את השרץ, והתוס' הקשו שזה פלפול של הבל, אך הענין שלפעמים היו צריכים למגדר מילתא לצאת מהדין ואז היו משתמשים בפלפול הלז לדון לפי שעה אף שלא כהלכה עיי"ש. וזה שכפל כאן צדק צדק תרדוף, פ"י תרדוף לברר את הצדק הפרטי השייך לאותו עניין הנדון.

דחה אותם שיבואו לעת ערב, אולם המה בחפזם שבו לעיר מגוריהם ובאו לדון אצל הרב דשם, גם הוא נתקשה בזה מאוד ובקשם להמתין כמה רגעים עד שובו, משחזר לחדרו פסק להם פסוקו ונחה דעתם. לאחר כמה שנים שוב נזדמנו שני הסוחרים עם ר' משולם איגרא ושאלם מאי הוה עלה ולמה לא שבו אליו, וסיפרו לו כל הענין איך שפסק להם הרב דקהלתם בזמן קצר, כששמע זאת הגאון נחרד ואמר להם אם כן הרי רב זה הוא גדול הדור וצריך אני להקביל פניו, קם ונסע ונכנס אליו במורא ושאלתו בפיו מהיכן דן דין זה, השיב הרב אגלה לכבודו דבר אמת כיון שראה שהוא דין קשה כ"כ נכנס לחדרו ושפך תפלות ובכיות להי"ת שיאיר עיניו לפסוק דין אמת לאמיתו וכן הוה, נענה הגאון ר' משולם ואמר אי"כ אין בכך כלום, לבכות יכולני גם אני, אבל לדון דין אמת צריכים להתייגע בתורה ולא בדרך תפלה ובכיה ע"כ. וזהו לא תצלי דין.

צדק צדק תרדוף למען תחיה וגו'. צ"ב אמרו ב' פעמים צדק. י"ל דקאי על תורה שבכתב ותורה שבע"פ דשניהם נקראו צדק כמו"ש חז"ל [חולין פט.] עה"פ [תהלים נח ב] האמנם אלם צדק תדברון, והנה מצות תורה שבכתב בלא תושבע"פ לא קיימא וא"א לחיות בהם, וז"ש משפטי ד' אמת 'צדק' יחדיו היינו דרך אז הם משפטים צדיקים כשמחבר שתי התורות יחד, וז"ש האמנם אלם צדק תדברון מישרים תשפטו בני אדם [תהלים נח ב], פ"י רק באופן שתדברו בב' התורות הנקראות צדק אזי תשפטון מישרים. והנה אמרו חז"ל [שבת פח.] דבמתן תורה כפה עליהם הקב"ה הר כגיגית אמר אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, והקשו בתוס' הלא אמרו נעשה ונשמע עיי"ש, ובמדרש תנחומא [פרשת נח] תירצו דהכפיה היה על תורה שבע"פ. וי"ל דזהו שאמר להם השי"ת בלא תורה שבע"פ לא תהיה תורה שבכתב תורת חיים אלא שם תהיה וכו', וז"ש כאן צדק צדק תרדוף למען תחיה"ה דע"י שתיהם יחדיו צמודים יוכל להתקיים וחי בהם.

שפטים ושטרים תתן לך בכל שעריך וגו'. פרש"י דיינים הפוסקים את הדין. הנה אין העולם קיים אלא בזכות הצדיקים הנמצאים בכל דור ודור והמה מפוזרים בארצותיהם ובעריהם, וזהו חסד ד' כדי שיהיה הצדיק מגין על בני מקומו וסביבתו והנלוים אליו. וז"ש שפטים וגו' תתן לך בכל שעריך, היינו זה שהצדיקים מפוזרים בכל עיר ועיר ולכל שבט ושבט, טעמו כדי שיתקיים ושפטו את העם משפט צדק, פ"י שיהיו מלמדים זכות על אחב"י ואפילו אלו שהם בבחי' העם ידונו אותם כצדיקים גמורים כידוע דרך הצדיק האמיתי להפוך בזכותו של בר ישראל ולא למצא בו שום גנאי. וז"ש ושפטו את העם משפט צד"ק, שגם העם יהי' בבחי' צדי"ק. וזהו שפירש"י שופטים דיינים הפוסקים את הדין, כלומר אלו הם הצדיקים הממתיקים ומפסיקים את הדינים מעל בני' ומשפיעים להם רחמים וחסדים.

לשבטיך. פירש"י מלמד שמושיבין דיינים לכל שבט ושבט ולכל עיר ועיר. וצ"ב למה צריכין כל עיר ועיר ב"ד בפני עצמו, וכן כל שבט ושבט, והוא לכאורה דבר המביא לידי פירוד בין חלקי העם שעושין אגודות אגודות. וי"ל דהנה ישראל נחלקו לעריהם ומושבותיהם ואין מנהג המקומות שווה לא ראי זה כראי זה, ובהרבה ענינים אלו נוהגים חומרא ואילו לקולא נהרא נהרא ופשטיה וכדאיתא בחז"ל בכ"מ הכל כמנהג המקום. כן הדבר גבי י"ב שבטי י"ה שנחלקו אלו מאלו בבחי' שורש נשמתן כנודע מהאריז"ל דכל שבט ושבט יש לו שער עליון בפני עצמו, ולכן נצרך ב"ד לכל מקום ולכל שבט לדון אותם לפי מנהג מקומם ותכונת נפשם.

לא תכיר פנים. בתרגום לא תצלי דין. תצלי לשון תפלה. י"ל רמז היינו שיעיין בהלכה ולא יפסוק בכח תפלה. נודע מעשה שהיה אצל הגאון רבינו משולם איגרא שנזדמנו לפניו שני אנשים סוחרים מעיר אחרת לדון דין תורה, ובראות הגאון שהוא נדון קשה מאוד

ולא תקח שחד. אמרו חז"ל בגמ' [כתובות קה]: מאי שוחד שהוא חד. ופירש"י שם הנותן והמקבל נעשים לב אחד, ע"כ. וי"ל רמז ו"ל תק"ח שוחד ס"ת אח"ד.

כי השוחד יעור עיני חכמים וגו'. הטעם על תיבות 'כי השוחד' הוא מונח רביעי, ו"ל רמז הנה כתב רבינו סעדי גאון בפ' ישעיה עה"פ [ג' טו] נער כפיו מתמוך בשחד, לפי שלא אמר נער כפיו משוחד אלא מתמוך בשוחד הודיענו שהתמיכות כולן אסורות והן ארבעה סוגים או שהדין נוטל שוחד מאחד מבעלי הדין ומטה את הדין לצידו, או משניהם, או שנוטל שכר משפט, או שלוקח כשיעור בטלתו ממלאכתו ומרווחיו, אסורים כולם כמו שאמרו קדמונינו ופירשו זה עכ"ד, וזהו מונח רביעי.

לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל. פירש"י אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל וכו'. מה הוא ימין ושמאל, ולמה זה יאמרו חכמים היפך האמת. ו"ל הנה איתא במכילתא [בשלח פרשה ו] עה"פ והמים להם חומה מימינם ומשמאלם, מי גרם להם לישראל להנצל מימינם ומשמאלם, מימינם בזכות התורה שעתידין לקבל שנאמר מימינו אש דת למו, ומשמאלם זו תפלה. ד"א מימינם ומשמאלם מימינם זו מזוזה שעתידין ישראל לעשות ומשמאלם זו תפילין. לפי"ז ו"ל הנה זמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד [שבת י]. חכמים המה הפוסקים לפעמים להחשיב תלמוד תורה על פני תפלה ואז תורה בימין ותפלה בשמאל ולפעמים איפכא הכל לפי ראות עיני החכמים לצורך השעה, וכן ו"ל גבי מזוזה ותפילין, בהלכות מזוזה נמצא כמה ספיקות לפעמים בעה"ב סובר שצד ימינו הוא מקום המזוזה אבל הלכתא היא בשמאל כגון בחצר וגזוזטרא וכיו"ב, וכן בתפילין כגון באיטר יד יש כמה פרטי דינים מתי ניח בשמאל ומתי בימין, על כל אלו נאמר אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל וכו'.

לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל. פירש"י אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל. צ"ב אם ציוותה התורה דבר חידוש כזה שניתן להפך ולומר על ימין שהוא שמאל וכו', בהכרח שיש לזה שורש ועיקר בנתינת התורה והיכן מצוינו כזאת. וי"ל איתא בספרי פ' וזאת הברכה עה"פ מימינו אש דת למו, כשהיה הדבר יוצא מפי הגבורה היה יוצא דרך ימינו של קודש לשמאל של ישראל, ודוקק את מחנה ישראל וי"ב מיל על י"ב מיל, וחזרו ובא דרך ימינם של ישראל לשמאל של מקום, והקב"ה מקבלו לימינו וחקקו בלוח והיה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו שנאמר קול ה' חוצב להבות אש ע"כ. הרי שהיה הדיבור יוצא מימין הקב"ה לשמאל ישראל ושוב חזרו ובא מימינם של ישראל לשמאל של מקום, ומכאן שורש להוראת ימין שהוא שמאל ושמאל שהוא ימין.

על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל. פירש"י אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין. צ"ב למה זה יאמרו לך על ימין שהוא שמאל וכו' טעות היא בידם ח"ו והתורה צותה לנהוג עפ"י הטעות אתמהא, עוד צ"ב למה כפל הענין על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך, היינו תורה היינו משפט. וי"ל הנה התורה צורה וחתומה, אך נגלית ונדרשת עפ"י חכמי התורה המוגלים צפונותיה ע"י רבוי ומיעוט וי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן וכיו"ב לאין שיעור, ולא ימלט

שהמשפט היוצא עפ"י חכמים הוא ההיפך הגמור מפשטות הכתובים בתורה כנודע לכל בר בי רב, ונמצא שהמשפט הוא היפך מן התורה זה בימין זה בשמאל, וז"ש על פי התורה אשר יורוך אבל בתנאי שיהיה על המשפט אשר יאמרו לך, ואפילו נראה לך שאומר על ימין שהוא שמאל וכו' כי דבריהם היפך מפשט הכתוב אעפ"כ אין לך אלא דברי החכמים לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך, והוא יסוד כל התורה. ובענין זה שמעתי מאמרו צ"ל שבעת שנבחן להוראה אצל דודו הגה"צ מו"ה אליעזר דאווידוויץ דומ"צ מיהאלאוויץ צ"ל ה"ד שהיה גאון עצום וחריף מחודד, אמר לו שיש בכוחו להוכיח על כל סעיף בשו"ע יו"ד בראיות ברורות מכל הש"ס והפוסקים שההלכה להיפך ממה שנפסק בשו"ע, אך לזה צריך דעת תורה ויראה טהורה להשכיל ולהבין שדבר ד' האמיתי הוא כדעת השו"ע ונו"כ, והוסיף לומר דמי שאינו יכול כזאת אינו בגדר ת"ח אמיתי ודפח"ח.

לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל. פירש"י אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין. צ"ב אם טעות היא בידם ח"ו וכי התורה צותה לנהוג עפ"י הטעות אתמהא. והנה דרשא זו היא בספרי אבל בירושלמי איתא [הריות פ"א ה"א] יכול אם יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין תשמע להם ת"ל ללכת ימין ושמאל שיאמרו לך על ימין שהוא ימין ועל שמאל שהוא שמאל. וקשה לכאורה דסותר את דרשת הספרי. ועוד מאי קמ"ל קרא פשיטא שאם יאמרו על ימין שהוא ימין וכו', ועל זאת האריכו כבר המפרשים בביאורו, אך תמיה לי לשון הירושלמי דקאמר ת"ל 'ללכת ימין ושמאל' פסוק כזה לא מצוינו לא בתורה ולא בבבאים.

ואולי יש לפרש דהירושלמי איירי דאחר שפסקו ב"ד הגדול הוראתם על ימין שהוא שמאל, הלך זקן וחזר בו שלפי דעתו עתה טעות היתה ביד ב"ד וע"כ רוצה לחזור ולעשות כפי דעתו דימין הוא ימין ושמאל הוא שמאל, ע"ז קאמר בירושלמי יכול אם יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין תשמע להם, פירוש אם יחזרו עתה ויאמרו על אותו ימין שפסקו שהוא שמאל, ועתה רוצים הפורשים לומר שאינו שמאל אלא ימין, וכן על מה שפסקו על שמאל שהוא ימין ועתה רוצה לחזור ולומר שאותו ימין הוא שמאל, יכול תשמע להם, ת"ל ללכת ימין ושמאל שיאמרו לך על ימין שהוא ימין ועל שמאל שהוא שמאל, פי' שישאר הדבר כמו שפסקו בתחילה ואותו ימין ישאר ימין ואותו שמאל ישאר שמאל, וז"ש ת"ל ללכת ימין ושמאל, אין הכונה שיש פסוק כזה, אלא ללכת כלומר תמשיכו ללכת בדרך שפסקו ב"ד ימין החדש נשאר ימין וכן שמאל נשאר שמאל, וזה שפירש"י וכ"ש שאומר לך על ימין ימין ועל שמאל שמאל, ותמוה הא פשיטא, אך להנ"ל הכונה כל שכן שמה שפסקו מתחילה על אותו שהוא ימין ישאר ימין, ומה שפסקו שמאל ישאר שמאל.

אציין כאן למזכרת דבר צחות ששמעתי בשם אדמו"ר מוהר"א מסטריקוב צ"ל, מ"ש רש"י אפילו אומר לך על ימין שהוא ימין וכו', פשיטא מאי קמ"ל, ויתירץ קמ"ל שאין הרבי חייב להראות לעולם מנהגים משונים להפוך שמאל לימין, ובלשונו 'אז אנורמאלער רבי איז אויך א רבי' ודפח"ח.

שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך בו וגו'. אשר יבחר יו"ד אלקיך ר"ת אי"א ובו מסתתר שם קדוש יא"א היוצא מר"ת הפסוק [תהלים סח ב] 'קום אלקים יפוצו אייביו, וכתב בלקוטי תורה תהלים ר"ת שם יא"א והוא שם קדוש ראש לכל השמות, ובו ברא הקב"ה עולמו, לכן המרכבה אינה פחותה מכ"ב רבוא כמ"ש רכב אלקים ריבותים, כי שם הנ"ל גימ' כ"ב.

וכתב בספר קהלות יעקב דלפי סדר ראשי תיבות הוא יא"א אך הרב כתב שם דהשם הוא יא"א, והרמז בזה שבכח שם זה יצא אותו מלך אשר יבחר ה' את הגוים ויפוצו אויביו. הנה הוא גם ר"ת יו"ד אלקינו יו"ד א' אחד, כלומר אעפ"י שתשים עליך מלך אבל ה' אלקינו ה' אחד אין עוד מלבדו.

והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר. כתיב אצל משה רבינו ע"ה [שמות ג ד] ויאמר משה משה ויאמר הנני, איתא במדרש [שמו"ר פ"ב ו] הנני לכהונה ולמלכות וכו' ע"ש. מובא [ליקוטי יהודה פ' שמות] בשם החידושי הרי"מ ז"ל שאמר על מה שאיתא תנב"א רבה [פליא] דשאל המלך גסות הרוח היתה בו לפיכך נהרג ונעקרה ממנו המלכות, ושמואל הוכיחו על זה ע"ש. והקשה הא שאל היה נחבא אל הכלים [ש"א י כב] ופירש רש"י ז"ל שהיה בורח מן הגדולה, ופירש ואמר שזה ענין גיאית שכשהש"ת צוה למלך אין צריך לברוח מן הגדולה, שזהו מצות הש"ת ומה נפקא מינה, וכמו שהיה אצל משה רבינו ע"ה שכתוב בו והאיש משה עניו מאד ואף על פי כן בעת שהש"ת קרא למשה אמר משה הנני, הנני לכהונה ולמלכות ע"כ. וז"ש כאן והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו וכו' על ספר, כלומר יהיה ענין ישיבת כסא המלכות בענינו כקיום מצוה הכתובה בתורה על ספר.

וכי יבא הלוי מאחד שעריך מכל ישראל אשר הוא גר שם ובא בכל אות נפשו אל המקום וגו'. למה כפל ואמר ובא בכל אות נפשו הרי כבר הקדים וכי יבא הלוי וכו' הרי שכבר בא ומה הוסיף עוד ובא בכל אות נפשו. ו"ל עפ"י מה שפירש"י לימד על הכהן שבא ומקריב קרבנות וכו', הרי שלפי פירוש זה לא בא הכהן סתם ליטול חלק בעבודה אלא להקריב קרבנותיו, קרבן נקרא נפש כמ"ש ונפש כי תקריב [ויקרא ב א] ואמרו חז"ל את נפשו הוא מקריב, עיקר הקרבן הוא להקריב את לבו ורצונו אל ה' כדאיתא בזה"ק [ח"ג ט"ו ע"ב] דכל מאן דאקריב קרבנא ברעותא דלבא, קוב"ה אדזמן לקבליה, וזה שכלל הכתוב וכי יבא הלוי וכו' ובא בכל אות נפשו, לא די בזה שיבא ברגליו אלא ובא בכל אות נפשו.

נביא מקרבך מאחיו כמוני וגו'. צ"ב מי הוא כמוני מי ישוה למשה איש האלקים, ו"ל עפ"י מה שכתב זק"ה בספר אגרא דכלה על פסוק זה וז"ל הנה כפי הכלל שבידינו שהתורה נצחית הרי זה כמה חלפו שנים והלכו דורות ואין חזון נפרץ ובמה יתקיים בדורותינו תורת אמת הלז, וגם יש לדקדק תיבת מקרבך דמיותר, והנראה דהאנשים ההולכים בדביקות קונם וצורם הנה דבר י"י בפייהם אמת וחכמתם עדיף מנבואה, ובעת שמודבקים עצמם בקונם הנה פיהם יגהה על פי התורה מילין לצד עילאה, ובעינינו ראינו צדיקים כאלה אשר הם עצמם כמעט המ בביטול הרגשותיהם ואינם זוכרים אח"כ מה שהופיע להם השם במענה פיהם על איזה פסוק שבתורה דרכי הש"ת עכ"ד. (ובדברים נשגבים אלו יש להבין מ"ש חז"ל במדרש תנחומא [פ' תשא פס"ז] שמשנה רבינו היה לומד תורה ומשכחה). וז"ש כאן נביא מקרבך וכו' כמוני וכו' מי שהגיע לדרגא זו.

נביא מקרבך וכו' אליו תשמעון. לכאורה הול"ל לו תשמעון או בקולו תשמעון, וי"ל הכונה כמ"ש זק"ה בספר אגרא דכלה שהנביא בעצמו ישמע את הנדבר אליו, וכן הצדיק בעצמו יטה אוזן לדבריו שנתגלו לו בדברים שיצאו מפיו ולא יהיה כעובר על נבואת עכ"ד. וזהו אליו תשמעון פי' הדברים מכוונים גם אליו שישמע היטב. וכמו שפי' בספה"ק עה"פ וקרא בו' כל ימי חייו, בו הכונה על המלך עצמו, הוא עצמו תורה וממנו יקרא ויבין את אשר יעשה כל ימי חייו.

מנהגי ר"ה [ח"ב]

[המשך מחורש אלול ראשון]

כב. זמן תפילת שחרית היה בשעה שמונה.

כג. לא לבשו בראש השנה קיטל, רק הבעלי תפילה, הבעל קורא, הבעל תוקע והמקרא, ורבינו האור מלא לא לבש קיטל רק בעקישע לבנה.

כד. הקפיד מאוד שלא להזכיר חטא ועון בשום תפילה.

כה. התחיל אדון עולם בניגון המסורתי ואחריו הברכות, וכשסיים אמר בעל פסוקי דזמרה את הברכות בקול.

כו. אמר פרשת העקידה ורבונו של עולם אף כשחל בשבת בהתעוררות רב ובנעימה.

כז. כל סדר הקרבנות ומשנת איזהו אמר הכל בקול במיתנות, וסיים כל פסקא ופסקא בקול רם כש"ץ, וכמו שנהג גם בכל ימות השנה.

כח. אמר תפילת רבון העולמים אתה צויתנו להקריב (שאומרים אחר תפילת אנה בכח) בראש השנה גם כשחל בשבת, ובשני הימים של ראש השנה דילג על תיבת בעונותינו ואמר ועתה חרב בית המקדש וכו'.

כט. אחר שאמר קדיש דרבנן התחיל הבעל פסוקי דזמרה לומר הודו לה' קראו בשמו בנוסח של הימים הנוראים הידוע.

ל. לפסוקי דזמרה כיבד אחד מן המתפללים, ולרוב פעמים היה איש אורח שהיה רגיל לבוא על ימים הנוראים להסתופף בצל רבנו.

לא. נוסח נגינת פסוקי דמרה היה, שהסוים של כל פסקא היה בנוסח הרגיל של שבת, רק התיבות האחרונות (כמו כי קדוש ה' אלקינו, ה' גמל עלי, ה' אלקי לעולם אודך, ה' צורי וגואלי) היו בנוסח הימים הנוראים.

לב. כשסיים הבעל תפילה לעולם אודך, אמר רבינו בקול אדיר וחזק פסוק ה' מלך, ואחריו הקהל, וכן פעם שני (חזן וקהל), ותפילת פסוקי דזמרה היה מתון מתון כמונה מעות בהתרגשות והתלהבות בקול נעים ורם.

לג. הלל הגדול ושירת הים אמרו פסוק בפסוק חזן וקהל בנוסח של שבת.

לד. ברוך שאמר התחיל הבעל תפילה בנוסח ימים נוראים.

לה. נשמת כל חי אמר רבינו רובו אחר שגמרו הקהל בקול ובנוסח ימים נוראים.

רבינו האור מלא היה כוחו גדול גם בדרוש פלפול ואגדה, דרשן נפלא היה פה מפיך מרגליות ותמיד הפליא את הקהל בדרשותיו. בשנת תרצ"ו פרשת יתרו שבת מרן רבינו את שבתו בק"ק דיארמוט, ונתכבד ע"י ראשי הקהל לדרוש בש"ק לפני קריאת התורה. כדרכו בקודש פתח רבינו נועם מדברותיו בכמה מדרשי אגדה מוקשים ואחרי כן האריך בפלפול נפלא כיד ד' הטובה עליו ליישב את הקושיות אחת לאחת. בפעם הזאת העלה עשרה מאמרי חז"ל ומדרשים פלאיים ואולם לבסוף לא תירץ כי אם תשעה, בין השומעים נכח הרה"ג ר' יעקב צבי יונגרייז (שהיה אח"כ אב"ד דיארמוט), הוא הבחין בכך והביע פליאתו באזני אחדים מחסידי קאסאן שהיו שם ר' משה יוסף גליק ואחרי ר' אהרן מרוהוד, גם המה תמחו ולא היה מענה בפיהם. במוצ"ש התפנה רבינו לקבל את פני האנשים הפונים אליו לעצה ולברכה באכסנייתו, הוא היה יושב בחדרו אצל השולחן ואחריו אל כניסת החדר באופן שלא ראה את פני הנכנסים, בתוך הבאים היה גם הרה"ג ר' יצחק צבי הנ"ל, והנה אך חלף על סף החדר קם רבינו ממקומו מבלי שראהו החזיר פניו לעומתו ואמר אל הנוכחים, דעם יונגערמאן איז דיא דרשה נישט געפעלין (בעיניו של אב"ד זה לא נשאה הדרשה חן) ויהי לפלא. הרב הנ"ל חקר אח"כ פשר דבר חסרון שלימות הדרשה, ונודע לו מפי וותיקי החסידים שיש דברים בגו, כי כידוע בעת שנשא רבינו את זוגתו הרבנית בת הרה"ק ר' שלום אליעזר הלבשרטס מראצפערט שבת רבינו שם בראצפערט והשמיע דרשה נפלאה שעשתה לה שם רב, והכל התפעלו מגדולתו של רבינו, כמוכן שהוא עצמו הצטער ע"ז צער רב ולכפרת ה'חטא' הלז קיבל על עצמו להותיר תמיד ענין אחד לא מיושב בדרשותיו.

באותו ענין סיפר מוה"ר חיים שלמה שווארץ: הוא שמע מפי מוה"ר הערצקא ש"ב מדעמטשור, כי הוא היה בראצפערט באותה שבת שלאחר נישואיו של רבינו, ונכח בביהכ"ס הגדול בשעת הדרשה, ואכן היה זה דרוש נפלא דברים שאזון לא שמעתן מעולם, וקהל השומעים העצום השתומם והפליא להלל את רבינו ולספר בשבחו זמן רב, ואולם עם תום הדרשה אמר לו רבינו לר' הערצקא, דע לך, כי לו יכולתי להשיב את כל הדרשה הזו ולהחזירה לחיקי, הייתי מוכן לשלם עבורה כל הון.

בינה לעיתים

דרוש התעוררות לחודש אלול מרבינו בעל מראה יחזקאל זצ"ל

ברבים לעשות המצוה אעפ"י שראוי לקיימה ביחיד מ"מ נחשב לכל אחד כאלו קיים כל המצוה בכללות, וע"כ הזהיר הכתוב בכל מקום על הכלל בעשיית המצוה וכמו שביארתי לעיל בפ' עקב.

וע"ז צווח הנביא קומי רוני בלילה לראש אשמורות דהיינו עמוד התורה ותיקון המשמורים, שפכי כמים לבך והוא עמוד העבודה והתפילה, שאי אליו כפיך בנתינת הצדקה לקיים עמוד גמ"ח, וע"כ עלינו להשגיח שחוט המושלש הזה לא ינתק וכל המוסר בדבר זה לא די שפירש עצמו מן הצבור ומבואר ענשו בגמ' אף גם זאת שהוא מחטיא את הרבים ואין ישא פנים ליום הפקודה בראשית השנה ובמה יתרצה לפני אדוניו בשגם בלא"ה הזהיר לאותם הסרבנים ומתלוננים אחר עשייתו ותיקונו וירגנו באהליהם, הנה ידוע שכתוב המתנשא לכל לראש אפילו ריש גריתנא מן שמיא מוקמי ליה [ב"ב זא:], וא"כ כיון שהוכרז בשמים שאנני אהיה רב פה ואנהיג אתכם כל המהרהר ומוסר אחר עשייתו הוא חולק על הקב"ה וילך לדן עם הב"ד של מעלה למה מנו פרנס שאינו הגון כמו, באמת אמרו דור דור ושופטיו שהשופטים כפי הדור המה. וזהו ג"כ מרומם במקרא דפ' זו שופטים ושופטים תתן לך לו' ואל תסרב אחרי עשייתם כי הלא אשר ה' אלקיך נותן לך מה שהקב"ה ממנה אותם עליך הוא לשבטין כפי הדור כפי צרכתם הוא בורר להם ראשים, וכ"ש וק"ו כשרואין שעשייתם הוא לשם שמים באמת לאמיתו ואין שום פניה בדבר.

הנה כי כן באנו להזהיר בשתי אלה לכל יבעטון אורחותם, ובהכנה זו נוכל לבוא אל המלך כי יאמר בואו חשבון ביום הדין הבע"ל, וכמ"ש [תהלים קמ"ב] זה השער לה' כשהתחלת והשער הוא לה' שישוב על קוטב עבודת הבורא ומסובלים במצות ומעשים טובים איז צדיקים יתבו בספרן של צדיקים לאלתר לחיים, וכמ"ש הן אל כביר לא ימאס כשרבים עושים המצוה, וזה"ש שופטים ושופטים תתן לך ותרגם דיין ופוענען שתהיה עליכם אימת הדין בכל שערין דהיינו בהתחלתו והשער להכנס לשנה הבאה, ועל איזה אופן תהיה ההתחלה לה אמר אשר ה' אלקיך נותן לך לשבטין פ' שתקיימו המצוה ברבים שיהיה כל אחד נוטל שכר כלם, ור"ל שיתן ה' לך לכל יחיד מה ששייך לשבטין לכל הכלל, ועי"כ ושפטו את העם הב"ד של מעלה ישפטו את כל ישראל משפט צדק כמו שמתפללין במשפט תעשה צדק אויב'.

הנה ראיתי בחודש אלול של אשתקד שג"כ עסקו בעבודת ה' ומ"מ לא ראינו בטובה בשנה הלזו שהיה גדול היקרות והחולשות ומשא מלך ושרים, ועי"כ שיערתי בנפשי כמו שלמראה עינים תינוק קטן ומדלג על רגל אחת ואח"כ כשגדל הולך על שתיים ואח"כ כשיוקן נחלשין רגליו יוצרן לרגל שלישי להיות משענתו ביד, כמו כן אנחנו לעת זקנה על שלשה רגלים העולם עומד תורה ועבודה וגמילות חסדים, ולא די לנו לעמוד על רגל אחד דהיינו עמוד העבודה וצריכין להשעין עוד שני רגלים דהיינו תורה וגמ"ח, ועי"כ התחלתי לתקן בשבוע זו שני תקנות דהיינו א' עשיית משמורים להיות נעור בבית המדרש בכל לילה שבאמת כל היום יושבים ועוסקים בבה"מ בתורה אך כדי כל היום וכל הלילה לא יחשו המזכירים לקיים עמוד התורה, וכמו כן על חיזוק עמוד גמ"ח תקנתי קופה של צדקה ליתן לעניים דבר קצוב בכל שבוע, אבל אין הקומץ מושבע ולא יצאו ידי חובתם אותם שנדור ליתן לקופה זו ואין בקצבה זו כדי נתניה וצריכין להוסיף מנה יפה, ובאמת ידעתי המחשבות והתירוצים שאומרים שבלא"ה נותנין צדקה בסתר בשגם שאין זה תירוק כלל שהרי מצינו בגמ' שנמשכנין על הצדקה ואין שומעין לשום אמתלא, וגם על ענין המשמר בבה"מ אומרים שבלא"ה יעורו בביתם או בבה"מ אימיתי שירצו, הנה דברים כאלה אין אומר כלל.

וכבר ביארתי מ"ש [דברים ח א] כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות כי דקשה שהתחיל בלשון יחיד וסיים בלשון רבים, אבל הענין הוא עפ"י מאמרו ז"ל אינו דומה מעטין עושים המצוה למרובים עושים המצוה, והוא ידוע כי יעקב חבל נחלתו כמו הטבעות שבשלשלת שלמותן האחת מהם נקרתת כל השלשלת נמצא שכל אחד בפני עצמו הוא גורם לחיזוק כל השלשלת, כמו כן כשמרובים עושים המצוה דהיינו למשל ענין המשמר בביה"מ אעפ"י שלא יגיע לכל אחד ב' לילות מ"מ בב' לילות הללו הוא גורם שבכל הימים הללו ילמדו דברי תורה בבה"מ נמצא שזכות הרבים תלוי בו והוא גורם לכל המצוה ומקבל שכר כנגד כלם, משא"כ כשהוא נעור בביתו או שלא כסדר הזה לא היה לו שכר רק מאותו לילה, וכ"כ בנתינת הצדקה הלזו כל אחד במה שנותן הוא גורם לקיום כל המצוה ונוטל שכר כלה, וזה"ש כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות, שיעור הכתוב כשתשמרון

שופטים ושופטים תתן לך כי ושפטו העם משפט צדק כו'. במקרא זה רבו הדקדוקים, והנה אחז"ל דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, ולמען לא יפול לב המוכיח בראותו שאין דבריו עושים פירות, וכבר כתב בספר מאור עינים עמ"ש כל הנתמנה פרנס על הציבור מיד מתעשר, פ' שנותנין לו חכמה ודעת מן השמים להוכיחם ולהנהיגם בדרך ישרה, ובאם לא ישמעו הוא מקבל החלק הטוב מהם, כי דברי מוסר הם מבררים טוב מרע ואם הם אינם משלימים הרע איז המוכיח מקבל הטוב ועי"כ ש"עמ"ש על נח בדורותיו היה צדיק, ועי"כ נאמר פה שופטים ושופטים תתן לך פ' שתעשה את עצמך שופט ושופט ומוכיח ולא תשוב מפני כל ואעפ"י שלא ישמעו לך הלא אשר ה' אלקיך נותן לך שהקב"ה יתן וישפיע לך מה שהוא לשבטין שמקבל החלק הטוב מהם.

ועל כן שמעו עמי ואדברה, הכתוב אומר במגילת קנות [איכה ב יט] קומי רוני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים כו' על נפש עולליך כו', ביאור המקרא הנה ידוע מאמרו ז"ל [קדוש פ"ד טז] טוב אחרית דבר מראשיתו היינו כשהוא טוב מראשיתו, שבאמת הכל תלוי בהראשית שע"כ וירא ראשית לו הפריש הקב"ה לעצמו כל הראשיות תרומה ובכורים ובכורות וחלה וכדומה, וכ"כ יחד יום ראשון בתחילת החודש ובתחילת השנה לעבודתו, ומבואר בס' בינה לעתים [ח"ב דרוש א לשבת ר"ה אלול] ע"פ ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב כו', שבאמת צריך להיות סופו ענין בתחילתו שגם הסוף יהיה נגמר בטובה, וכמו המתחיל במצוה אומרים לו גמור, וזהו כוונת הכתוב ראשית חכמה יראת ה' פ' כשהראשית והתחלה היא ביראה, וזו היא חכמה גדולה ושכל טוב לכל עושיהם והיינו כשתהלתו עומד לעד.

וכמו כן פירשתי ע"פ יראת ה' טהורה [תהלים יט:] אימיתי היא טהורה בלי שום גמגום ופניה מה שמקבלין על עצמם בתחילת השנה להיות טוב לפני אלקים היינו כשעומדים לעד, ואז ג"כ משפטי ה' אמות וצדקו יחידיו, היינו עפ"ימ"ש [ירמיה יז:] הרי שהיו ישראל צדיקים גמורים בתחילת שנה ופסקו עליהם גשמים מרובים כו' צריך אח"כ לעשות באופן אחר, משא"כ כשהיראה עומדת לעד ואינם משנים מה שקבלו עליהם איז גם הקב"ה עושה משפטיו וצדקו יחד סוף שנה כתחלתו, ועי"כ הסכימו חז"ל להתחיל לשוב בחודש אלול ולהפריט טאזיו לה'.

תורתן של אבות

דברי תורה מרבותינו הקדושים זצ"ל

אשה כשזוכה האדם לבוא לימי אלול שהוא מזל בתולה ואשה היינו בתולה אז מצא טוב ידע ויבחיין בין טוב לרע וזאת היא משום ויפק רצון מה' היינו הרצון העליון שנתגלה בימים ההם. וזה הנרמז גם כאן ובפרט לפי דרכו בספר **אגרא דכלה** שבפרשה זו הולך ומרמז על האדם בעצמו שיעשה לעצמו שופטים לדון ולשפוט, וע"ז אמר צדק הוא שאחרי צדק תרדוף שהוא הטוב והצדק האמיתי לבל לטעות בנפשו על לא צדק אשר יעשה שזה הוא האמת והצדק. (שארי' יעקב)

ואל השופט אשר יהיה בימים ההם. פירש"י אין לך אלא שופט שבימיו. ותמוה פשיטא שאין לך אלא שופט שבימיו. וי"ל דפעמים שפוסקים לפי מצב הימים ההם כגון למגדל מילתא או בדיני ממונות הכל לפי מנהג המדינה, ובהרבה דברים אמרו חז"ל והפוסקים בלשון והאידינא נהגו וכו' משמע שהפסק הוא לפי צורך אותן הימים לפי ראות עיני הדיינים חכמי הדור, וז"ש השופט אשר יהיה בימים ההם דייקא.

ע"ל בדרך צחות דפעמים מקטרגים אינשי דלא מעלי להשפיל כבוד הרב או המנהיג באמרום שאינו מתנהג כמנהגי הדורות הקודמים שהיו מוסרים נפשם ביותר וכו', ודרכי להשיב על זה אתה אינך מתנהג כחרדים בדורות הקודמים במסנ"פ על קיום המצות אלא מקיל בהרבה דברים ככל העולה על רוחך ומהרב אתה דורש שיהיה כבודות הקודמים, ושמעתי פעם אחת דבר הכמה בשם הר"ק **בית ישראל מגור** זצ"ל שאמר בצחות לשונו חסידים הם רוצים להיות כשל היום וצדיקים הם רוצים של דורות עברו ודפח"ה, וז"ש אין לך לבקש אלא שופט שבימיו לפי דרגת הדור וכמו שאתה מתנהג. (תפוזי' חיים)

כי הגוים וגו' ואתה לא כן וכו'. כי הנה כל הגוים בבוא עליהם איזה פחד ויסורין ידרשו אל מעוננים וקוסמים מאין בא להם, מה שאין כן אנתנו עם קרובי יודעים שהכל בהשגחה פרטית מהבורא ית' ע"י חטא ועון, וזה שאמרו רז"ל (ברכות ה.) אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו, פשפש ומוצא יעשה תשובה ושב ורפא לו, וזהו כי הגוים וכו' אל מעוננים וכו' ואתה לא כן נתן וכו', ר"ל שהש"י נתן לך שתאמר לא כן, ר"ל לא עשיתי כנכון וכראוי לפניך, רק עברתי על דברי פיך וכזאת וכזאת עשיתי, והוא ירפא לך. (אגרא דכלה)

שופטים ושופטים וגו'. ופירש"י ז"ל שפטים דיינים הפוסקים את הדין ושטרים הרודין את העם. וי"ל עפ"י שכתב **אמנו"ר** ז"ל בדרשותיו לשבת תשובה דרוש ג' לתוך חקירת בעל העקרים שחקר למה בשכר משלם הבורא ב"ה בלתי תכלית קץ, והעונש הוא בגבול ותכלית, ממה נפשך אם השכר הוא לערך המצוה (צ' פתוחה) ב"ה וב"ש שהוא בלי ראשית ובלתי תכלית גם העובר על מצוותיו ית' יענש בלתי תכלית, ואם העונש הוא בערך האדם המצוה (צ' בשוק) ואינו עושה שהוא בעל תכלית גם השכר יהיה לו בתכלית וגבול, ותירץ אמנו"ר ז"ל כי באמת אמרו רז"ל (ברכות ו.) מנין שהקב"ה מתפלל מנין שהקב"ה מניח תפילין, ופירשו בזה הקדמונים ז"ל התפלה שאדם מתפלל והתפילין שאדם מניח זהו כח הקב"ה, וכן כתיב וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך 'כח' לעשות דייקא, ולכן השכר על המעשה הוא בלי תכלית כהעושה ב"ה וב"ש, ולא כן העובר רצונו ב"ה שעושה בבחיורו ואין הקב"ה מייחד שמו על הרעה לכן עונשו כמוהו בגבול ותכלית והבן עכד"ק.

וזה נראה לי לרמז כאן בפסוק שפטים ושטרים היינו העונשים הבאים עליך מפני שלא עשית רצונו ית' זה נתן לך שאתה בעצמך מביא ונותן עליך העונש כי אתה בעצמך עשית העבירה בבחיורך, ולכן בכל שעריך פ"י בכל דבר שאין אתה עושה רצונו ית' יש שיעור וקצבה ותכלית להעונש, מה שאין כן 'אשר' הם המצות נקראים אשר כי מאשרים את הלב והוא ישר אורחותיך, והם ה' אלקיך נתן לך כי הוא הנותן לך כח לעשות ממילא גם השכר הוא בלתי תכלית כהעושה ב"ה וב"ש, ועתה בודאי ושפטו את העם משפט צדק ולא יקשה על משפט הקב"ה כי הכל באמת וצדק והבן, ויה"ר שיעשה רצונו ית' ש בלב שלם אמן. (אור מלא)

צדק צדק תרדוף. נלענ"ד עפ"י דברי **הבני יששכר** (מאמרי חודש אלול נאמ"ר א) לפרש מ"ש מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה', דהנה ימי אלול הם ימי רצון הימים שעלה משה אל ההר לקבל לוחות האחרונות ונתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ומחל להם, מאז והלאה הימים האלה הם ימי רצון לעורר נפשות ישראל לתשובה, וכביכול ידו פשוטה לקבל שבים, והנה מיום שחטא אדה"ר ונמשך אחר עץ הדעת טוב ורע הנה יש מציאות רע וטוב בכל אדם ועפ"י הירוב הרע גובר ונדמה לאדם שהוא הטוב, אבל בעת שמתעורר הרצון העליון לעורר נפשות ישראל לתשובה הנה מוצא ומכיר האדם בדעתו את הטוב ושב ומתחרט על הרע שעשה, וז"ש מצא

מדור לשון תורה

מתוך ספר 'לשון תורה' על כפל לשונות בתורה מאת ב"ק אדמו"ר שליט"א

צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשית את הארץ: גמרא [סנהדרין לב.], כדנתיא צדק צדק תרדף אחד לדון ואחד לפשרה. תנו רבנן צדק צדק תרדף, הלך אחר בית דין יפה, אחר רבי אליעזר ללוד אחר רבן יוחנן בן זכאי לברור חיל וכו'. תנו רבנן צדק צדק תרדף הלך אחר חכמים לשיבה"א אחר רבי אליעזר ללוד אחר רבן יוחנן בן זכאי לברור חיל אחר רבי יהושע לפקיעין אחר רבן גמליאל ליבנא אחר רבי עקיבא לבני ברק אחר רבי מתיא לרומי אחר רבי תנאי בן תרדיון לסיכני אחר רבי יוסי לציפורי אחר רבי יהודה בן בתירה לנציבין אחר רבי יהושע לגולה"א אחר רבי לבית שערים אחר חכמים ללשכת הגזית. ספרי [שופטים פ"א], צדק צדק תרדוף, מנין ליוצא מבית דין זכאי אין מחזירין אותו לחובה תלמוד לומר צדק צדק תרדוף, יצא חייב מניין שמחזירין אותו לזכות שנאמר צדק צדק תרדוף, דבר אחר צדק צדק תרדוף הלך אחר בית דין שיפה, אחר בית דין של רב יוחנן בן זכאי ואחר בית דין של רבי אליעזר"א. מדרש [תנחומא שופטים ח.], צדק צדק תרדוף שני פעמים אזהרה לדיינין הדנין דיני נפשות שלא יהיו חותכין את הדין בימים אלא יהיו מלינין את הדין כדרך שמלינין את הדין בירושלים שנאמר מלאתי משפט צדק ילין בה"א. אבן עזרא, צדק צדק - עם בעלי הריב ידבר, וטעם שני פעמים לדבר צדק שירויח בו או יפסיד, או פעם אחר פעם כל ימי היותך, או לחזוק"א. מדרש הגדול, יכול לא יתן אדם צדקה אלא אם יבוא ויאמרו לו תן, ומנין שאם לא יבוא ויאמרו לו תן צדקה מנין שילך אחריהם ת"ל צדק צדק תרדוף, הרי שלא בא לידו לעשות צדקה אלא שתבעוהו לילך ולבקש על אחרים לעשות צדקה והלך עמהן מעליו עליו כאילו נתן משלו שנאמר צדק צדק תרדוף רדוף אחר הצדקה ואחר גמילות חסדים.

א. פירש"י, אחר חכמים לשיבה - בית הוועד ששם בית דין קבוע, כגון אחר ר' אליעזר בלוד וכן כולם כל אחד למקומו.

ב. פירש"י, לגולה - לפומבדיתא, כדתנן בראש השנה (כג.) עד שרואה כל הגולה לפניו כמדורות אש, ואמרין מאי גולה אמר אביי פומבדיתא, שעיקר ישיבת בבל שם היתה. ג. פי' בספרי דבי רב, צדק צדק תרדוף מנין וכו', טעמיה כפילא צדק צדק, חד לומר כיון דנפק בצדק תניחורו ואל תחזירוהו, ואידך לומר צדק תרדוף החזירוהו אם יש מקום לצדק. רמב"ן כתב, וטעם הכפל, לומר לדיינין צריכין שישפטו את העם משפט צדק, וגם אתה צריך לרדוף הצדק תמיד, שתלך ממקומו אל מקום חכמים הגדולים, אחרי רבן יוחנן בן זכאי ליבנא אחר רבי לבית שערים.

ד. גמ' סנהדרין לה. 'לפנין לה להלנת דין מדאמר קרא מלאתי משפט צדק ילין בה וכו' שהוא פסוק בנביא, ולא דרשו זאת מכפל צדק צדק שהוא פסוק בתורה. בירושלמי ביצה פ"ה ה"ב ובכתובות פ"א ה"א אמרו ותני' ר' חייא כן דנין דיני ממונות בע"ש אבל לא דיני נפשות בע"ש, אמר כן להלכה וכאן לדבר תורה ע"כ. פירוש שמן התורה רק דיני נפשות אסור לדון בערב שבת מטעם הלנת דין (פי' שיוצרכו להלין דין עד יום א'), וכאן משמע שאינו אלא דברי קבלה, ואולי הוא מדברי קבלה ואסמכתא רבנן במדרש על הפסוק בתורה, או שמביא הפסוק רק לראיה שכן נהגו בירושלים וצ"ע.

ה. רבנו בחי' צדק צדק תרדוף. על דרך הפשט יחזיר שיעצק האדם במעשיו ובדבריו, כי אלה הם הדברים שאפשר לו לאדם להרע לעצמו ולאחרים, ועל כן בא כפל הלשון, וכל הצדק בדבריו הוא ומופת על צדקת מעשיו, ועל כן ראוי לכל אחד ואחד מישראל שיעצק בדבריו ובמעשיו, כענין שכתוב (צפניה ג.) שארית ישראל לא יעשו עוולה ולא ידברו כזב. כתב אור החיים, צדק צדק תרדוף וגו', בא להזהיר כשיש בעיר שני אנשים מופלגים בחכמה, ושנים אחרים גם כן חכמים, אלא שאינם בסוג הראשון, אל יאמר אדם כיון ששני אנשים יכולין להורות ולשפוט בצדק לא אטריח את המופלגים לישא בעול מניו הדיינות, או לצד שצריך להם טורח במניינים ימנע ויסתפק בקטנים, תלמוד לומר צדק צדק, פירוש הגם שהשגת לדיינים שהם ראויים, עליך לחזר אחר היותם ראויים מהם.

בספרי דרוש פירשו, צדק צדק תרדוף כלומר רדיפת ובקשת הצדק תעשה ע"י דרכי צדק ולא בדרך של שקר וכאילו אמר צדק בצדק תרדוף.

פיצו מענותיך חוצה

מדענשה ונשמע ב'מכון בני שלשים'

הדים נרחבים נרגשו
השבוע בקרב הציבור
החרדי בארץ ובתפוצות,
אודות הספר החדש

"פאר יהוסף"

שיצא לאור בשבוע זה
ברוב פאר והדר,
בו נלקטו ובאו סיפורים
ועובדות קודש מרבותינו
הקדושים לבית קוסון
וזידיטשוב בפרט
ואדמו"ר ורבני יהדות
הונגריה בכלל, הספר
כולל תקופה של כמאה
שנה עד לשנות הזעם בו
עלו על המוקד קהילת
קוסון ובראשם אדמו"ר
מהרי"צ זצ"ל אה"ד.

בספר הנוכחי מובאים
סיפורים אשר נשמעו
מכלי ראשון מבעלי
המעשה ומפי עדים
נאמנים, כמו כן הוא
כולל בתוכו היסטוריה
מקיפה של כל רבותינו
זיע"א, משפחתם
תלמידיהם ואנשי
שלומם.

עוד לא בא כבושם הזה

להשיג הספר בחנויות
הספרים המובחרות

הפצה ראשית:

036815542